

Oikeuskanslerille

Viite: Kanteluasiani dnro 1175/1/04 (Väestörekisterikeskuksen uskonnollisesta yhdyskunnasta eroamiseen tarjoamien lomakkeiden virheellisyys); Väestörekisterikeskuksen 27.9.2005 antama siltä 20.7.2005 pyydetty lausunto

Asia: Haluan kommentoida tätä lausuntoa, joka tuli tietooni oikeuskanslerinvirastossa käydessäni ja josta pyynnöstäni sain kopion 14.11.2005.

Kommentteja: Väestörekisterikeskus (VRK) on uusinnut lomakkeensa niin ilmoitukselle uskonnollisesta yhdyskunnasta eroamisesta (VRK 1.70a (C)) kuin ilmoitukselle uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymisestä (VRK 1.71a (C)). Edellinen oli lausunnon liitteenä yhdessä maistraateille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille osoitetun uusien lomakkeiden koskevan saatekirjeen kanssa. Lomakkeet löytyivät myös Lomake.fi-palvelusta eli lausunnossa mainitusta verkko-osoitteesta. Edellisen lomakkeen päivytyspäivämäärä oli 15.7.2005, jälkimmäisen 9.9.2005.

Väestörekisterikeskuksen 13.12.2004 antaman selvityksen liitteenä oli lomake uskonnollisesta yhdyskunnasta eroamisesta (VRK 1.70a (C)). Tätä lomaketta ei kaiketi tuolloin vielä otettu käyttöön. Siinä olleen sanan ”uskonnollisesta” painovirhe oli korjattu julkistettuun lomakkeeseen. Muita muutoksia lomakkeeseen ei VRK ole tehnyt.

Muita painovirheitä, joista huomautin 13.2.2005 antamassani vastineessa, ei ollut korjattu, vaikka toimitin vastineeni VRK:n tiedoksi 19.3.2005. Katson, että minun olisi syytä huomauttaa näistä yhdysseuran virheistä edelleen: Ei *15-vuotta täyttänyt*, vaan *15 vuotta täyttänyt*, eikä *12–17 -vuotiaan*, vaan *12–17-vuotiaan*. Lisäksi kenties *ovan nämnda* tulisi tässäkin kirjoittaa muotoon *ovannämnda*. Lomakkeessa ilmoitukselle uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymisestä on näiden kahden jälkimmäisen yhdysseuran virheen lisäksi yhdysseuran virhe *15-år*, kun tulisi olla *15 år*. Lisäksi jälkimmäisen lomakkeen väliotsikko *Yllä mainitun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi liittyvät seuraavat alle 15-vuotiaat lapset* sisältää sen kömmähdyksen, että sanat *Yllä mainitun* ovat tarpeettomat, kun uskonnollista yhdyskuntaa koskeville tiedoille on nyt varattu tila väliotsikon perästä.

Olen esittänyt vaatimuksen, että selkeyden vuoksi kumpikin lomake olisi eriytettävä kahdeksi eri lomakkeeksi ilmoituksen tekijän/tekijöiden mukaan. Nyt lomakkeita on yhdistelty varmaankin maksimaalinen määrä, sillä edes yhtä (saati viittä/kolmea) allekirjoituskohtaa 12–17-vuotiaan lapsen suostumukselle tuskin saa lomakkeisiin mahdutettua, vaan suostumuksen/suostumusten tulee olla liitteissä.

Väliotsikoissa *Uskonnollisesta yhdyskunnasta eroavat seuraavat alle 15-vuotiaat lapset/Uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi liittyvät seuraavat alle 15-vuotiaat lapset* puhutaan siis alle 15-vuotiaista, kun laki oikeasti vaatisi sanat *alle 15-vuotiaat*

poistettaviksi. Ja voisihan myös todellisuudessa esiintyä tilanne, jossa ilmoituksen 15–17-vuotiaan lapsen puolesta tekevät huoltajat lapsen suostumuksella; vanhan uskonnonvapauslain aikana se ei ollut mahdollista, vaan sen korvasi seuraamisautomaatiikka. Kuitenkaan väliotsikon ikärajaan ei kannattane koskea tarpeettomien sekaannusten välttämiseksi.

Nyt lomakkeissa on siis kahdesti kohta uskonnollista yhdyskuntaa koskeville tiedoille. Harvemmin kai niihin tulee kahden eri uskonnollisen yhdyskunnan tiedot, eli jälkimmäinen kohta olisi tarpeeton. Toiston poistamisella tavoittelen myös lisätilaa alempana olevan korjausvaatimukseni toteuttamista varten. Tällöin vain lomakkeiden alkuosa *Uskonnollista yhdyskuntaa ja siitä eroavaa/siihen liittyvää koskevat tiedot* pitäisi jakaa kahtia, jotta uskonnollista yhdyskuntaa ja kotikuntaa sekä osoitetta koskevat tiedot tulisivat ennen yhdenkään eroavan/liittyvän henkilön henkilötunnusta, sukunimeä ja etunimeä kattamaan jokaisen eroavan/liittyvän. **On väärin, että alle 15-vuotiaan eroavan/liittyvän lapsen osoitetta ja kotikuntaa koskevat tiedot tulevat asiattomasti kohtaan, jossa 15 vuotta täyttänyt ilmoittaa eroamisestaan/liittymisestään.** Pelkoni on, että syntyy tuomitsemani vaikutelma, että lapsen uskonnollinen asema saisi muuttua vain huoltajan uskonnollisen aseman muuttuessa vastaavasti. Toisaalta eri lapsiin liittyvät uskonnollista yhdyskuntaa ja kotikuntaa sekä osoitetta koskevat tiedot saattavat poiketa toisistaan, mutta sellaiseen tilanteeseen ei lomakkeessa tarvitse varautua. Voin kyllä kysyä, tarvitaanko tietoa kotikunnasta ja osoitteesta periaatteessa lainkaan, kun kerran näiden tietojen kai pitäisi olla VRK:n tiedossa henkilötunnuksen perusteella. Pidän kylläkin näiden tietojen kysymistä asiallisena, mutta kysymykset pitäisi sitten sijoittaa asiallisiin kohtiin lomaketta.

Lomakkeiden tekstejä

Huollossani oleva(t) lapsi/lapset voidaan ilmoittaa eronneeksi/eronneiksi yllä mainitusta uskonnollisesta yhdyskunnasta.

ja

Huollossani oleva(t) lapsi/lapset voidaan ilmoittaa liittyneeksi/liittyneiksi yllä mainittuun uskonnolliseen yhdyskuntaan.

koskevan arvosteluni pidän ennallaan. **Jos nimittäin ilmoitus tehdään alle 15-vuotiaasta lapsesta/alle 15-vuotiaista lapsista, niin kuka tai ketkä ovat tämän ilmoituksen tekijä/tekijät?** Muotoilun mukaan se ei ole ainakaan allekirjoittava huoltaja itse. Lomakkeessa ei edes ole kohtaa tälle ilmoitukselle. Esitin tämän kysymyksen jo vastineessani, mutta VRK ei vastaa siihen lausunnossaan. Pelkoni ja tämän kanteluni syy on ollut, että tällaiset sananvalinnat ja tietysti lomakkeen alkuperäinen muotoilu ohjailisivat ihmiset ajattelemaan väärin, että ilmoituksen voisi sittenkin tehdä vain sellaisessa tilanteessa, jossa huoltajista toinen itse eroaa tuosta uskonnollisesta yhdyskunnasta tai liittyy tuohon uskonnolliseen yhdyskuntaan, jolloin ilmoituksen lapsesta/lapsista tekisi hän toisen huoltajan vain antaessa hyväksymisensä tälle toisen huoltajan ilmoitukselle.

Tekstit tulisi korvata esimerkiksi seuraavasti:

Suostun huollossani olevan lapsen eroamiseen yllä mainitusta uskonnollisesta yhdyskunnasta. Ilmoitan huollossani olevan lapsen/olevat lapset eronneeksi/eronneiksi yllä mainitusta uskonnollisesta yhdyskunnasta.

tai viittauksiltaan ehkä selkeämmin, mutta ensimmäisen virkkeen osalta ei kenties aivan uskonnonvapauslain sanamuodon mukaisesti,

Suostun huollossani olevan lapsen ilmoitukseen erota yllä mainitusta uskonnollisesta yhdyskunnasta. Ilmoitan huollossani olevan lapsen/olevat lapset eronneeksi/eronneiksi yllä mainitusta uskonnollisesta yhdyskunnasta.

ja vastaavasti

Suostun huollossani olevan lapsen liittymiseen yllä mainittuun uskonnolliseen yhdyskuntaan. Ilmoitan huollossani olevan lapsen/olevien lasten liittyvän yllä mainittuun uskonnolliseen yhdyskuntaan.

tai

Suostun huollossani olevan lapsen ilmoitukseen liittyä yllä mainittuun uskonnolliseen yhdyskuntaan. Ilmoitan huollossani olevan lapsen/olevien lasten liittyvän yllä mainittuun uskonnolliseen yhdyskuntaan.

En tiedä, riittääkö lomakkeissa tilaa vaatimiani korjauksia varten. Se ei kuitenkaan ole ongelma, koska tarvittaessa lomakkeet on sitten jaettava kahtia alkuperäisen vaatimukseni mukaisesti. Lomakkeiden määrä ei edes lisääntyisi, koska 12–17-vuotiaiden lasten suostumukset voisi sijoittaa lomakkeista asianomaiselle.

VRK puolustautuu sillä, että laki ei velvoita sitä kyseisiä lomakkeita laatimaan. Mutta se on kuitenkin ottanut lomakkeiden laatimisen tehtäväkseen, kuten hyödylistä ja asiallista onkin.

Lainaan VRK:n lausuntoa:

”Jouni Luukkaisen esiintuomista muutosehdotuksista kyseisten lomakkeiden sisältöihin voidaan todeta, että lomakkeiden sisällöstä ja asettelusta voidaan perustellusti olla montaa mieltä.”

Totean, että VRK:n ensimmäisissä, maistraatteihin 31.7.2003 faksatuissa lomakkeissa, jotka toimitin korjauskirjoitukseni 3.11.2004 liitteinä (liitteet 5 ja 6), ei ollut lainkaan otettu huomioon tilannetta, jossa huoltajat yhdessä ilmoittavat lapsen eronneeksi uskonnollisesta yhdyskunnasta tai liittyvän uskonnolliseen yhdyskuntaan kummankaan heistä itsensä tekemättä vastaavaa muutosta uskonnolliseen asemaansa. Välittömät huomautukseni VRK:lle tästä johtivat muutokseen näissä VRK:n lomakkeissa marraskuussa 2003. Sikäli omat perusteluni olivat pätevämmät kuin VRK:n, joka ei siis joko ollut huomannut tai ei ollut halunnut huomata muutosta, joka alle 15-vuotiaan lapsen uskonnollisen aseman määräytymiseen tuli. Mutta uudistus olikin minulle tärkeä ja tyrmistykseni siksi suuri, kun VRK ei omatoimisesti ollut kokenut uudistusta tärkeäksi, jos edes todelliseksikaan.

Jatkan, että VRK ei edelleenkään ole halunnut paneutua asiaan vakavasti. Olen tyrmistynyt, kun VRK tarjoaa edelleen lomakkeita, joiden vioista valitin jo vastineessani, ja valituksenihan olen uudistanut yllä.

Lainaan VRK:n lausuntoa:

”Väestörekisterikeskuksen tietoon ei ole tullut, että lomakkeiden käytössä olisi ollut ongelmia, joiden poistamiseen voitaisiin pyrkiä Jouni Luukkaisen esiintuomilla muutosehdotuksilla.”

Itse uskonnonvapauslain oikeassa ymmärtämisessä on ollut (tahallisia) ongelmia vaikkapa Helsingin hiippakunnan piispalla, eräillä entisillä tai nykyisillä kansanedustajilla ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen edustajilla sekä Suomen uskonnonopettajain liiton puheenjohtajalla. Mutta kenties aivan oikeita ongelmia on tullut myös jollekin tavalliselle kansalaiselle, joka on alle 15-vuotiaan lapsen tai lasten huoltaja, tai tällaiselle lapselle itselleen, kun hän on saanut käteensä vain paperisen lomakkeen uskonnollisesta yhdyskunnasta eroamiseksi ilman yksityiskohteisempia ohjeita. Hänen ongelmansa ei sitten välttämättä ole tullut sen enempää VRK:n kuin kenenkään muunkaan tietoon. VRK suhtautuu yliolkaisesti siihen, että lomakkeiden tulisi olla oikeita sellaisenaan.

Minulla ei valitettavasti ole aihetta peruuttaa aiempia kirjoituksiani oikeuskanslerille. VRK:n toimenpiteet asioiden korjaamiseksi ovat riittämättömät, enkä tiedä perustetta VRK:n vastustukselle.

Dos. Jouni Luukkainen

puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]

Castréninkatu 10 C 53, 00530 HELSINKI

(09) 191 51443, (09) 7534 703, jouni.luukkainen@helsinki.fi